

ქვეყნის ტერიტორიაზე არქეოლოგიური ძეგლების განაწილება

საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არქეოლოგიური ძეგლების განაწილება

მასშტაბი 1:100 000

პირებითი აღნიშვნები

- საავტომობილო გზა
- მდინარეები
- დასახლებული პუნქტები
- სიმაღლითი ნიშნულები
- ნავთობსადენი
- გაზსადენი

გეოლოგიური პროცესი

- მეწვერი
- ლავარული
- მდინარეთა ნაპირების გარეცხვა (ეროზია)
- კლდეზე და ქვათაგანზე
- გრუნტის ჯდენა

ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი

2023 წელს, ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტში, სტიქიური გეოლოგიური პროცესების გააქტიურების მასშტაბები ფონურის ფარგლებში იყო. დაფიქსირდა 23 არსებული ძველი მეწყრული სხეულის გააქტიურება და 2 ახლად წარმოქმნილი მეწყრული კერა, აგრეთვე 5 ნაპირგარეცხვის უბანი და ღვარცოფული ნაკადების გავლა 2 მდინარის/ხევის კალაპოტში. საანგარიშო პერიოდში მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე შეფასდა 95 ოჯახის საკარმიდამო ნაკვეთი და საცხოვრებელი სახლი, რომელთაგან 25 დაექვემდებარა გეოლოგიურად მდგრად ადგილზე გადაყვანას. აგრეთვე განხორციელდა 15 ინფრასტრუქტურული ობიექტის ვიზუალური-საინჟინრო გეოლოგიური შეფასება.

ქვემოთ მოცემულია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სტიქიური გეოლოგიური პროცესებით განსაკუთრებით დამაბული უბნების მოკლე დახასიათება:

სოფ. საჭამიასერის სამხრეთ-აღმოსავლურ ნაწილში (კოორდ: X-280957; Y-4657030), მდ. ხევისწყლის მარცხენა, უსახელო შენაკადის მარცხენა ფერდობზე, სადაც გადის სოფ. ჩომეთთან დამაკავშირებელი ერთადერთი საავტომობილო გზა, მიმდინარე წლის თებერვლის თვეში დასავლური ექსპოზიციის, საშუალოდ 25-30° დახრილობის მქონე ფერდობზე გააქტიურდა რთული გენეზისის მეწყრული პროცესი (სურ.1-2). მეწყრული სხეული მოიცავს ფერდობის შუა და ქვედა ნაწილს, მისი ბაზისია უსახელო ღელის წყალსადინარი. გრუნტის მასის ნაწილი ჩამოშლილია და ჩასულია მდინარის კალაპოტამდე, უხვი ატმოსფერული ნალექების მოსვლის პერიოდში დიდი ალბათობით მოხდება მისი ტრანსპორტირება მდინარის კალაპოტში. მეწყერმა ასევე დააზიანა ფერდობზე არსებული მრავალწლიანი ხე-მცენარეები, ბუნებრივი აირის და წყლის მილები, საფრთხე შეექმნა ელექტროგადამცემ ბოძებს.

გეოლოგიის დეპარტამენტის სპეციალისტების მიერ ოპერატიულად გაიცა შესაბამისი რეკომენდაციები, კერძოდ: გზის ნაწილობრივ გაფართოება უკიდურეს ზედა მხარეს; გზის ვაკისის მიმართულებით საფეხურისებრი გაბიონის ამოყვანა; გრუნტისა და ზედაპირული წყლის ნაკადების ორგანიზებული განტვირთვა, მეწყრულ ფერდობზე სადრენაჟო ქსელის მოწყობით; გზის გასწვრივ სათანადო შინაარსის გამაფრთხილებელი ნიშნების მოწყობა. მითითებული ღონისძიებები უნდა განხორციელდეს შესაბამისი პროექტის საფუძველზე, სადაც უფრო მეტად დაკონკრეტდება პრევენციული ღონისძიებების სახეობები.

სურ. 1

სურ. 2

სოფ. ზემო ხეთის მისასვლელი ცენტრალური საავტომობილო გზის დაზიანებული მონაკვეთზე (კოორდ: X-279664; Y-4657066), მდ. ხევისწყლის ხეობის მარცხენა უსახელო შენაკადის მარჯვენა მხარეს, ჩრდილო-დასავლური ექსპოზიციის 10-15°-იანი დახრილობის ძველმეწყრული ფერდობის შუა ნაწილზე განვითარდა მეწყრული პროცესი. მეწყრული სხეულის ზედაპირზე გაჩენილია ახალი მოწყვეტის რკალი, რომელიც ჰორიზონტალურად მიუყვება გზის დაახლოებით 10-15 მ-ის მონაკვეთს. მეწყრული სხეულის ლოკალურად გააქტიურებული უბანი ხასიათდება საშუალო დინამიკით. აღსანიშნავია, რომ გზის ამ მონაკვეთზე არ არსებობს სანიაღვრე არხი, შესაბამისად გზის გასწვრივ ჩამონადენი ზედაპირული წყლები უშუალოდ გაედინება ფერდობზე და ახდენს მის პერიოდულ გადატენიანებას, რაც იწვევს მეწყრული პროცესების ჩასახვა-გააქტიურებას გზის 80-100 მეტრის მონაკვეთზე. ზემოთ აღნიშნული საავტომობილო გზის საშუალებით უკავშირდებიან სოფლის ნაწილს და მისი ფუნქციონირება მნიშვნელოვანია სხვადასხვა სახის სატრანსპორტო საშუალებისთვის და ფეხით მოსიარულეთათვის (სურ. 3-4). შექმნილი სიტუაციიდან გამომდინარე გასატარებელია შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებები, კერძოდ: ფერდობის ძირის გასწვრივ დამცავი გაბიონის მოწყობა; საავტომობილო გზის გასწვრივ სანიაღვრე არხების გაყვანა, რათა მოხდეს ზედაპირული ჩამონადენი წყლების რეგულირება; მეწყრული ფერდობის განაშენიანება მაღალი აორთქლების უნარის და ღრმა ფესვთა სისტემის მქონე მრავალწლიანი წარგავებით. ღონისძიებები უნდა განხორციელდეს ქვეყანაში მოქმედი სამშენებლო ნორმებისა და წესების სრული დაცვით.

სურ. 3

სურ. 4

სოფ. სოფ. კონხარი-საჭამიასერის დამაკავშირებელ შიდა საავტომობილო გზაზე რამდენიმე წელია გააქტიურებულია ფრონტალური გავრცელების აქტიური, ცოცხითი ტიპის მეწყერი, რომელიც პერიოდულად აზიანებს გზის მონაკვეთს (კოორდ: X-278739; Y-4657548). უხვი ატმოსფერული ნალექის მოსვლის შედეგად, მეწყრული პროცესი კიდევ უფრო გააქტიურდა, რის შედეგად ამორტიზირებულია გზის 60-80 მეტრიანი მონაკვეთი (სურ. 5). დაზიანებულია გზის ზედა მხარეს არსებული სანიაღვრე არხი, რომელიც პროვოცირებას ახდენს მეწყრული პროცესების ჩასახვა-გააქტიურებაზე. მეწყრული სხეულის ზედაპირი საფეხურისებრ-დანაპრალიანებულია. მთლიანი ფერდობი წარმოადგენს ძველმეწყრულ ტერიტორიას, რომლის ცალკეული უბნები პერიოდული აქტივიზაციის ფაზაში იმყოფება. შექმნილი სიტუაციიდან გამომდინარე გასატარებელია შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებები, კერძოდ: დაზიანებული სანიაღვრე არხის კაპიტალური აღდგენა; მოწყვეტილი და გადაადგილებული მეწყრული გრუნტის მასის ნაცვლად, პერიოდულად ცარიელი სივრცის შეივსება მდინარეული ბალასტით, რომელიც ხელს შეუწყობს თავის მხრივ გრუნტის წყლების ნაკადების გატარებას; გზის ქვედა მხარეს სადრენაჟო ხვრელებიანი ფერდობსამაგრი კედლის მშენებლობა ქვეყანაში მოქმედი სამშენებლო ნორმებისა და წესების სრული დაცვით.

სოფ. ფარცხაში შიდა საავტომობილო გზაზე გააქტიურდა მეწყრული სხეული, რომელიც მდებარეობს (კოორ: X-271591; Y-4657582) მდ. სუფსას ხეობის მარჯვენა, ორ უსახელო დელეს შორის მოქცეული, სამხრეთული ექსპოზიციის მქონე, ძველმეწყრული ფერდობის შუა ნაწილში. გააქტიურებულმა მეწყერმა დააზიანა გზის მონაკვეთი და მიმდებარედ არსებული საკარმიდამო ნაკვეთი (სურ. 6). ფერდობზე წარმოქმნილია ძვრის ნაპრალი და 0.5 მ სიმაღლის რკალისებური საფეხური. გეოლოგიის დეპარტამენტის სპეციალისტების მიერ ოპერატიულად გაიცა შესაბამისი რეკომენდაციები, კერძოდ: სასოფლო დანიშნულების გზაზე ზედაპირული წყლების ნაკადების ორგანიზებული განტვირთვის მიზნით სანიაღვრე არხების მოწყობა; ჩავარდნილი და დაწეული გრუნტის შევსება მდინარეული ბალასტით; მეწყრული ფერდობის დატერასება და განაშენიანება ღრმა ფესვთა სისტემის დამაღალი აორთქლების უნარის მქონე მრავალწლიანი ნარგავებით; მეწყრულ უბანზე ადგილობრივი ძალებით უნდა დაწესდეს მონიტორინგი, რათა სიტუაციის გართულების შემთხვევაში დროულად მოხდეს შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღება.

სურ. 5

სურ. 6

სოფ. ქვაბდას ტერიტორიაზე, 2023 წლის გაზაფხულზე ჩამოყალიბებულმა მეწყერულმა პროცესებმა სერიოზული პრობლემები წარმოშვა. ფერდობი დასახლებულ უბნებში მთლიანად სახეცვლილია მეწყერული რელიეფის მიკროფორმებით, თანაც დანაწევრებულია ეროზიული ჩაჭრებით და მცირეწყლიანი ხეობით. მეწყერული პროცესის მკვეთრი გააქტიურების შედეგად სერიოზულად დაზიანდა სოფ. ზოტში მიმავალი საავტომობილო გზის 70 მ-იანი მონაკვეთი (284444-4644163 და 284392-4644210 კოორდინატებს შორის), სადაც გზის ქვემოთ, ფერდობზე წარმოიშვა მეწყერული მოწყვეტის ორი კერა. გაჩნდა მძლავრი ნაპრალები და 0,5-1 მ სიმაღლის მოწყვეტის საფეხურები. 12-15 მ-იან ზოლში, 0,5 მ სიმაღლეზე მთლიანად ჩავარდა გზის პროფილი, რომელიც ამჟამად შემოტანილი ბალასტითაა მოწესრიგებული დროებით სარგებლობისათვის (სურ. 7).

უშუალოდ გზის დაზიანებულ მონაკვეთში, ფერდობის ორ უბანზე გაჩნდა მოწყვეტის ფლატე (სურ. 8), რომელთა სიმაღლე 10მ-მდეა. ჩამოშლილი მასალა ნაწილობრივ მდინარემ გარეცხა, დანარჩენი კი მის ნაპირას არის დაგროვილი მოგლეჯილ დიდმერქნიან ხეებთან ერთად. ფერდობის დაზიანებულ ზოლში გაჩენილია მრავალი მეწყერული ნაპრალი სიგანით 15-20 სმ, რომლებიც ერთმანეთის პარალელურია და გზის ზედა მხარესაც ვრცელდება. ნაპრალოთა ქსელი საკმაოდ ხშირია, რაც ფერდობის მდგრადობის მკვეთრ დაქვეითებაზე მიუთითებს.

სურ. 7

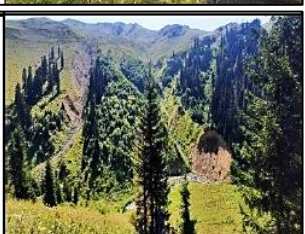
სურ. 8

ფერდობის მდგრადობის კიდევ უფრო გაუარესების თავიდან ასაცილებლად, ამ ეტაპზე რეკომენდებულია მთლიანად შეიზღუდოს მძიმეწონიანი სატვირთო მანქანების გადაადგილება. საჭიროა მოეწყოს საგზაო ნიშნები ორივე მხრიდან, დაზიანებული მონაკვეთისა და გზის სავალი ზოლის შევიწროების მითითებით. მაქსიმალურად უნდა იქნას არიდებული ზედაპირული ნაკადების დაზიანებულ უბნებზე გადასვლა, მეწყერულ გრუნტში ინფილტრირების მინიმუმამდე დასაყვანად. საჭიროა ჩატარდეს ტერიტორიის (უბნის) დეტალური საინჟინერო-გეოლოგიური კვლევა, რის შედეგებზე დაყრდნობით მომზადებული პროექტი უნდა დაედოს საფუძვლად მეწყერსაწინააღმდეგო ღონისძიებების დასახვა-განხორციელებას.

**ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტში გეოლოგიური პროცესების საშიშროების რისკის ზონაში
მოქცეული ობიექტები და გასატარებელი დამცავი ღონისძიებები**

2. ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი						
1	ს. დიდი ვანი 279092-4651851	მეწყერი 0,3 ჰა	მეწყერული პროცესების საშიშროების ქვეშ მოქცეულია დაბა ჩოხატაური-სოფ. სურების ცენტრალური საავტ. გზის მონაკვეთი.	აქტიური, საშიშროების რისკი საშუალო.	საავტომობილო გზის გასწვრივ უნდა გაკეთდეს ფერდობდამცავი ბეტონის კედელი; საჭიროა პერიოდული გეომონიტორინგი.	
2	ს. სურები 283414-4650092	მეწყერი 0,01 ჰა	მეწყერული პროცესების საშიშროების ქვეშ მოქცეულია დაბა ჩოხატაური-სოფ. სურების ცენტრალური საავტ. გზის მონაკვეთი.	აქტიური, საშიშროების რისკი საშუალო.	საავტომობილო გზის გასწვრივ უნდა გაკეთდეს ფერდობდამცავი ბეტონის კედელი; საჭიროა პერიოდული გეომონიტორინგი.	
3	ს. საჭამიასერი 277881-4657542	მეწყერი 0,3 ჰა	მეწყერული პროცესების საშიშროების ქვეშ მოქცეულია სოფ.-ის საჭამიასერისა და კოხნარის ცენტრ. საავტ. გზა.	აქტიური, საშიშროების რისკი საშუალო.	ფერდობდამცავი ბეტონის კედლის მშენებლობა; გზის გასწვრივ სანიაღვრე არხების მოწყობა, ზედაპირული წყლის ნაკადების რეგულირების მიზნით	
4	ს. საჭამიასერი 278784-4657548	მეწყერი 0,2 ჰა	მეწყერული პროცესების საშიშროების ქვეშ მოქცეულია სოფ.-ის საჭამიასერისა და კოხნარის ცენტრ. საავტომობილო გზას.	აქტიური, საშიშროების რისკი საშუალო.	ფერდობდამცავი სადრენაჟო ხერხელებიანი ბეტონის კედლის მშენებლობა; გზის გასწვრივ კაპიტალური სანიაღვრე არხების მოწყობა; პერიოდული გეომონიტორინგი.	
5	ს. საჭამიასერი 288095-4657044	მეწყერი 0,1 ჰა	მეწყერული პროცესების საშიშროების ქვეშ მოქცეულია სოფ. საჭამიასერის შიდა სასოფლო დანიშნულების საავტ. გზა.	აქტიური, საშიშროების რისკი საშუალო.	ფერდობდამცავი ბეტონის კედლის მშენებლობა; გზის გასწვრივ სანიაღვრე არხების მოწყობა; პერიოდული გეომონიტორინგი.	
6	ს. ერკეთი 274000-4651117	მეწყერი, 0,001 ჰა; გვერდითი ეროზია 100მ.	მეწყერული პროცესების საშიშროების ქვეშ მოქცეულია სოფ. ერკეთის საბავშვო ბაღი.	აქტიური, საშიშროების რისკი მაღალი.	ნაპირდამცავი გაბიონის და ფერდობსამაგრი ბეტონის კედლის მშენებლობა	

7	ს. ერკეთი 272742-4651528	მეწყერი 0,1 ჰა	მეწყერული პროექტების სამშრომლობის ქვეშ მოქცეულია შიდა სასოფლო დანამშენების საავტომობილო გზის მონაკვეთი.	აქტიური, სამშრომლობის რისკი საშუალო.	ჩამოშლილი მეწყერული გრუნტის მასის გაწმენდა- გატანა; მეწყერულ ფერდობზე მონიტორინგული დაკვირვების წარმოება	
8	ს. კობნარი 277039-4656439	მეწყერი 0,2 ჰა	მეწყერული პროექტების სამშრომლობის ქვეშ მოქცეულია საცხოვრებელი სახლები, საკარმიდამო ნაკვეთები და შიდასასოფლო გზა	აქტიური, სამშრომლობის რისკი საშუალო.	ზედაპირული წყლის ნაკადების რეგულირება სადრენაჟე და წყალამრედი არხების მოწყობით; პერიოდული გეომონიტორინგი.	
9	ს. ნაბელავი 284256-4644290	მეწყერი 0,5 ჰა	მეწყერული პროექტების სამშრომლობის ქვეშ მოქცეულია საცხოვრებელი სახლები, საკარმიდამო ნაკვეთები და სავარგულები	აქტიური, სამშრომლობის რისკი საშუალო.	მეწყერულ ფერდობზე მონიტორინგული დაკვირვების წარმოება	
10	ს. ნაბელავი (ქვაბლა) 284444-4644163	მეწყერი, 0,5 ჰა გვერდითი ეროზია 300-400 მ.	მეწყერული პროექტების სამშრომლობის ქვეშ მოქცეულია დაბა ჩოხატაური-სოფ. ზოტის ცენტ. საავტომობილო გზის მონაკვეთი	აქტიური, სამშრომლობის რისკი მაღალი.	საჭიროა ჩატარდეს ტერიტორიის (უბნის) დეტალური საინჟინრო- გეოლოგიური კვლევა, რის შედეგებზე დაყრდნობით მომზადებული პროექტი უნდა დაედოს საფუძვლად მეწყერსაწინააღმდეგო ლონისძიებების დასახევა- განხორციელებას.	
11	ს. ფარცხა 274004-4656316	მეწყერი, 0,3 ჰა	ზიანდება ს/ს სავარგულები; მეწყერული პროექტების სამშრომლობის ქვეშ მოქცეულია საცხოვრებელი სახლები და საკარმიდამო ნაკვეთები.	აქტიური, სამშრომლობის რისკი მაღალი.	მეწყერული ფლავის გასწვრივ საფეხურებრივი დამცავი გაბიონის მოწყობა; პერიოდული გეომონიტორინგი.	
12	ს. კობნარი (ბურნათი) 276010-4658596	მეწყერი, 0,01 ჰა	მეწყერული პროექტების სამშრომლობის ქვეშ მოქცეულია საცხოვრებელი სახლები და საკარმიდამო ნაკვეთები.	აქტიური, სამშრომლობის რისკი მაღალი.	წარმოქმნილი მეწყერული ფლავის გასწვრივ ფერდობდამცავი ბეტონის კედლის მშენებლობა; ზედაპირული წლის ნაკადების რეგულირება	
13	ს. კობნარი (წიფნარი) 276218-4656614	მეწყერი, 0,1 ჰა	მეწყერული პროექტების სამშრომლობის ქვეშ მოქცეულია შიდასასოფლო საავტ. გზა, საცხოვრებელი სახლი და საკარმიდამო ნაკვეთი	აქტიური, სამშრომლობის რისკი მაღალი.	ზედაპირული წყლის ნაკადების რეგულირება; საავტ. გზის მონაკვეთის რეაბილიტაცია	
14	ს. ბუკისციხე (იანუელი) 274777-4652523	მეწყერი, 0,3 ჰა	მეწყერული პროექტების შედეგად ზიანდება საკარმიდამო ნაკვეთები და სავარგულები. საფრთხე ექმნება ერთ-ერთ დასახლებულ უბანს	აქტიური, სამშრომლობის რისკი საშუალო.	საფეხურებრივი გაბიონის ტიპის დამცავი კედლის მოწყობა; ზედაპირული წყლის ნაკადების რეგულირება	

15	ს. საჭამიასერი (ჩომეთი) 280952-4657053	მეწყერი, 0,5 ჰა	მეწყერული პროცესების საშიშროების ქვეშ მოქცეულია შიდა სასოფლო დანიშნულების საავტ. გზა.	აქტიური, საშიშროების რისკი საშუალო.	საჭირთა ტერიტორიაზე ჩატარდეს საინჟინრო- გეოტექნიკური კვლევა სამთო გამონამუშევრების (ჭაბურღილები) გაყვანის გზით და მათი ანალიზის საფუძველზე შედგეს პრევენციული ლონისძიებების განხორციელების პროექტი.	
16	ს. ზომლეთი 264448-4658590	მეწყერი, 0,1 ჰა	მეწყერული პროცესების საშიშროების ქვეშ მოქცეულია ერთ- ერთი დასახლებული უბანი	აქტიური, საშიშროების რისკი საშუალო.	მეწყერული ფლავის გასწვრივ ფერდობსამაგრი ბეტონის კედლის მშენებლობა; ზედაპირული წყლის ნაკადების რეგულირება	
17	ს. გუთური 271562-4654009	მეწყერი, 0,2 ჰა; გვერდითი ეროზია; 100-250 მ.	მეწყერული პროცესების საშიშროების ქვეშ მოქცეულია ერთ- ერთი დასახლებული უბანი. ზიანდება ს/ს სავარგულები	აქტიური, საშიშროების რისკი საშუალო.	მდ. საკირესელის კალაპოტი გაწმენდა- ჩაღრმავება, გასწორებაზოვნება და მარჯვენა ნაპირზე ნაპირდამცავი გაბიონის მოწყობა	
18	ს. გუთური 271574-4653897	გვერდითი ეროზია 200-300 მ.	ზიანდება ს/ს სავარგულები; საშიშროების ქვეშ მოქცეულია დასახლებული უბანი	აქტიური, საშიშროების რისკი საშუალო.	მდ. საკირესელის კალაპოტი გაწმენდა- ჩაღრმავება, გასწორებაზოვნება და მარცხენა ნაპირზე ნაპირდამცავი საფეხურებრივი გაბიონის მოწყობა	
19	კურორტი ზახმარო 279635-4633689	მეწყერი, 0,7 ჰა გვერდითი ეროზია 300-400 მ.	საშიშროების ქვეშ მოქცეულია კურორტ ზახმაროს ტერიტორია.	აქტიური, საშიშროების რისკი საშუალო.	მდ. ზახვისწყლის კალაპოტის პერიოდული გაწმენდა ნატანი მასალისგან, აქტიურ ეროზიულ უბნებზე ნაპირსამაგრი ნაგებობების მოწყობა.	
20	ს. ზემო ხეთი 279664-4657066	მეწყერი, 0,5 ჰა	მეწყერული პროცესების საშიშროების ქვეშ მოქცეულია შიდა სასოფლო დანიშნულების საავტ. გზის მონაკვეთი.	აქტიური, საშიშროების რისკი საშუალო.	ფერდობის ძირის გასწვრივ დამცავი გაბიონის მოწყობა; ზედაპირული წყლის ნაკადების რეგულირება	
21	ს. საჭამიასერი 280957-4657030	მეწყერი, 0,1 ჰა	მეწყერული პროცესების საშიშროების ქვეშ მოქცეულია შიდა სასოფლო დანიშნულების საავტ. გზის მონაკვეთი.	აქტიური, საშიშროების რისკი საშუალო.	გზის ვაკისის მიმართულებით საფეხურისებრი გაბიონის მოწყობა ძირითად ქანებზე დაფუძნებით	
22	ს. ფარცხა 271591-4657582	მეწყერი, 0,1 ჰა	მეწყერული პროცესების საშიშროების ქვეშ მოქცეულია შიდა სასოფლო დანიშნულების საავტ. გზის მონაკვეთი.	აქტიური, საშიშროების რისკი საშუალო.	გზაზე კაპიტალური სანიაღვრე არხების მოწყობა; ჩაწეული გრუნტის შევსება მდინარეული ბალასტით; მეწყერული ფერდობის დატერასება და განაშენიანება ღრმა ფესვთა სისტემის მქონე ნარგავებით; გეომონიტორინგი.	